

7 didactische tips voor de eerste lessen

written by Wessel Peeters

28 augustus 2023

In de eerste lessen van het nieuwe schooljaar leer je elkaar kennen, maak je duidelijk wat je verwachtingen zijn en zet je de eerste stappen zet in het leerproces. Die eerste stappen zijn erg belangrijk: een goede didactische basis neerzetten helpt jouw leerlingen of studenten én jou de rest van het jaar. Wat kun je tijdens de eerste lessen doen om didactisch goed van start te gaan? In dit artikel zeven tips!

1. Begin met ‘waarom’

Waarom volgen leerlingen of studenten jouw vak, module, project (of ...)? Wat is de meerwaarde er van? Hoe kunnen zij er nu of straks wat mee? Weten waarom je aan iets werkt is [is belangrijk voor de motivatie en daarmee ook de prestatie](#). Hoe saai is het om lessen te volgen zonder te weten wat je er aan hebt? Vaak beginnen

we simpelweg met de werkwijze, onderwerpen of doelen, zonder bewust samen stil te gaan bij het overkoepelende doel. Laat leerlingen of studenten bijvoorbeeld middels [denken, delen, uitwisselen](#) beantwoorden waarom dit vak bestaat, wat zij er mee kunnen en hoe zij het kunnen verbinden aan datgene wat ze (binnenkort gaan) doen. Sta er samen actief bij stil.

2. Bied een helder overzicht van je vakgebied

Je leerlingen of studenten volgen bij jou een vak, module, project of soortgelijks. [Naar welke doelen werken ze toe? Hoe wordt dit getoetst?](#) Zijn er tussentijds [formatieve checks](#)? Hoe zien de lessen er globaal uit? Een duidelijke route helpt om om een prettige manier de eindbestemming te bereiken. Maak bijvoorbeeld [visueel duidelijk hoe het leerproces er uit ziet](#) door een [infographic of andere vorm](#) presenteren en laat dit in de eerste lessen (en daarna) regelmatig terugkomen. Zo hebben je leerlingen of studenten een duidelijke houvast, zodat de focussen kan liggen op de inhoud in plaats van de structuur.

3. Begin met een formatieve check

Wat weten je leerlingen of studenten al wel en nog niet? [Pre-testing is een vorm van toetsing](#) waarbij je [voorkennis ophaalt](#). Dit dient vaak twee doelen: enerzijds kan het helpen om beter te leren, omdat dit er voor zorgt dat er meer focus ontstaat voor het leerproces én omdat er bij [actieve herhaling \(retrieval practice\)](#) op kan worden terug-gegrepen waardoor deze leerstrategie nog krachtiger wordt, zo lijkt uit onderzoek (Steven, 2021). Neem in je eerste lessen van de examenklassen [bijvoorbeeld een oud examen af](#) of bij je studenten een tentamen. Demotiverend om veel fouten te maken? Juist niet – als je het maar goed toelicht waarvoor het dient. Het andere doel dat deze vorm van toetsing dient, is het ophalen van informatie voor [differentiatie](#).

4. Biedt begeleiding bij keuzes

Steeds meer scholen en opleidingen willen graag differentiëren, bijvoorbeeld [door binnen de les keuzes te bieden](#), een flexrooster in te voeren ([waarover we zo onze overdenkingen hebben](#)) of andere vormen van flexibilisering. Leerlingen of studenten maatwerk bieden kan ontzettend waardevol zijn, [mits zij de goed begeleiding krijgen](#). Zeker in de eerste lessen wil je hiervoor een goede basis neerzetten, zodat er weloverwogen keuzes worden gemaakt. Naast het afnemen van een formatieve check, kan dit door een duidelijke structuur te bieden, duidelijk te maken welke consequenties keuzes hebben ([bv ook voor de uiteindelijke determinatie](#)) en ook de ruimte te bieden om hierin te onderzoeken wat wel en niet werkt, zeker als leerlingen of studenten zelf keuzes mogen maken bij hoe zij willen leren of welk vak ze wel of niet willen volgen. [Autonomie is waardevol, mits je niet te los wordt gelaten.](#)

5. Help bij het leren leren

Ieder vak(gebied) is anders. Hoe oud je ook bent en welk niveau je ook volgt, het is altijd [belangrijk om te leren hoe je je leert](#). Soms hebben we de neiging om te denken dat een leerling of student 'onderhand wel zou moeten weten hoe je leert' of 'wel weet hoe je samenwerkt'. Toch blijkt vaak uit onderzoek dat lang niet altijd het geval is. Gebruik de eerste lessen om duidelijk te maken hoe je het beste te werk kunt gaan bij jouw vak(gebied). Dit bijvoorbeeld door tips op papier te geven, dingen voor te doen (modeling) of samen te oefenen. Onderschat niet hoe groot je eigen kennisvloek kan zijn.

6. Benoem hoge verwachtingen

Wil je dat leerlingen of studenten tijdens jouw les het maximale uit zichzelf halen? Benoem dit, en benoem ook wat zij daarvoor moeten doen en hoe jij daarbij gaat helpen - dit kan erg bepalend zijn voor het verdere leerproces. [Benoem dus dat je](#)

[hoge verwachtingen van ze hebt](#) én dat ze dat ook van jou mogen hebben. Om die verwachtingen duidelijker te maken en uit te laten komen is het vervolgens waardevol om een aantal duidelijke regels af te spreken, zoals hoe je verwacht dat leerlingen of studenten de les starten of wat zij dienen te doen als zij iets niet begrijpen. Benoem de regels en houd elkaar er aan, zeker in de eerste lessen.

7. Prikkel de nieuwsgierigheid

Als mens [zijn we van nature nieuwsgierig](#). Dingen als leerdoelen en planningen, maar ook formatieve checks, kunnen dit tegenwerken. Laten we eerlijk zijn: een leerdoel op het bord kan meerwaarde hebben, maar is vaak ook erg saai. Zeker in de eerste lessen van het jaar is het belangrijk om je leerlingen of studenten te enthousiasmeren voor voor je vak(gebied). Doe dit bijvoorbeeld door vragen in plaats van - of overkoepelend bij - doelen te stellen: [werk samen aan zoeken naar antwoorden](#) in plaats van het afvinken van doelen. Bied waar mogelijk ook ruimte om zelf vragen te stellen en deze gedurende de lessen te onderzoeken, bijvoorbeeld door iedere leerling of student één ding te laten formuleren dat hij of zij graag te weten wilt komen of kunnen. Prikkel de nieuwsgierigheid, en blijf dat doen - óók die van jezelf!

Tot zover onze zeven tips voor de start van dit jaar. We hopen dat ze je helpen om goed van start te gaan met je leerlingen of studenten, als is het maar door één tip te kiezen en deze goed toe te passen.

Wat zijn jouw tips voor de eerste lessen van het nieuwe jaar? We zijn benieuwd en lezen ze graag hieronder terug! De leukste tips verzamelen we, zodat we deze kunnen delen via onze nieuwsbrief en social media ☐

Dit artikel is afkomstig van [Vernieuwenderwijs.nl](https://www.vernieuwenderwijs.nl).

Bekijk de meeste recente versie van ons artikel op onze website.

